

The Importance of Vocational Schools in Turkey and Evaluation of Students Attitudes

Baki AKSU¹, Gökhan AKANDERE², Canan ÇETİN³ & Tülay DEMİRALAY⁴

Keywords

Vocational School,
Student Attitudes,
Sector, Qualified
Intermediate Staff.

Abstract

One of the most important issues in the sectors of industry and service in the developing and developed countries is the lack of qualified intermediate staff. Efficiency and quality in the sectors of industry and service increase with the employment of "qualified intermediate staff". As known, in our country "Vocational Schools" educate the intermediate staff with the required qualifications. Our study can be deemed significant to determine the expectations of the students who study in "Vocational Schools" from their education from these schools and the sector in the period of "Bologna Process" which has been established to create a higher education process fully compatible with European Union, and the future of a high quality education. The purpose of this study is to discuss the place and importance of vocational schools for the sector and to determine whether attitudes of the students of Beykoz University, Beykoz Vocational School of Logistics and Selcuk University, Vocational School of Social Sciences towards their respective fields of employment have an intermediary affect on their attitudes towards their education. With this purpose, An application has been applied to 550 students who study in Beykoz University which is a foundation university, Beykoz Vocational School of Logistics, and Selcuk University, which is a state university, Vocational School of Social Sciences. On the survey prepared to gather research data 45 statements involving their attitudes towards the job, sector, and their education.

Within the purpose of this study, this intermediary affect has been researched using constructional equality model. As a result of analysis, it has been found out that their attitudes towards their education have a positive effect on their attitudes towards the fields of employment and the sector but their attitudes towards their education have no intermediary effect. It has also been found that the result has not changed whether the students are educated in a state or a foundation university.

Article History

Received
14 Sep, 2017
Accepted
2 Oct, 2017

¹ Corresponding Author. Doç.Dr., Beykoz Üniversitesi bakiaksu@beykoz.edu.tr

² Öğr. Gör.Selçuk Üniversitesi, gkhanakandere@hotmail.com

³ Prof.Dr., Marmara Üniversitesi, canancetineylul@gmail.com

⁴ Yrd.Doç.Dr., Trakya Üniversitesi, tulaydemiralay@gmail.com

Türkiye Açısından Meslek Yüksekokullarının Önemi ve Öğrenci Tutumlarının Değerlendirilmesi

Anahtar Kelimeler
Meslek
Yüksekokulu,
Öğrenci Tutumları,
Sektör, Nitelikli Ara
Eleman.

Özet

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sanayi ve hizmet sektörlerindeki en önemli sorunlarından birisi “nitelikli ara eleman” eksikliğidir. Sanayi ve hizmet sektöründeki verim ve kalite “nitelikli ara elemanın” istihdamı ile artmaktadır. Bilindiği gibi ülkemizde sanayi ve hizmet sektörüne istenilen kalitede ara elemanlarını “Meslek Yüksekokulları” yetiştirmektedir. Çalışmamız, Avrupa Birliğiyle tam uyumlu bir yükseköğrenim süreci yaratmak amacıyla oluşturulmuş olan “Bologna Süreci” kapsamında mesleki yeterliliklerin standartlaştırması sürecinde “Meslek Yüksekokullarında” okuyan öğrencilerin aldıkları eğitimden ve sektörden beklentilerinin doğru ve eksiksiz bir şekilde belirlenmesi ve kaliteli bir eğitimin geleceği açısından büyük önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın amacı, meslek yüksekokullarının sektördeki yeri ve öneminin tartışılması ve Beykoz Üniversitesi Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu ile Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokullarında eğitim alan öğrencilerin eğitime, işe ve sektöre yönelik tutumlarının belirlenmesi, karşılaştırılması ve sektör açısından bir aracılık modeli ile değerlendirilmesidir. Bu amaçla, çalışmanın ana kütesini Beykoz Üniversitesi Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulunda ve Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulunda eğitim alan öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak “anket” tekniği kullanılmış olup elde edilen veriler betimsel istatistik ve yapısal eşitlik modellemesiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda her iki meslek yüksekokulunda eğitim alan öğrencilerin eğitime, işe ve sektöre yönelik tutumları belirlenerek, karşılaştırılarak ve sektör açısından değerlendirilerek bir aracılık modeli ortaya konmuştur.

Makale Geçmişi

Alınan Tarih
14 Eylül, 2017
Kabul Tarihi
2 Ekim, 2017

1. Giriş

Teknoloji ve bilimin hızlı bir değişim içerisinde olduğu küreselleşen dünyada, ülkemizin gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşabilmesindeki en önemli faktörlerden biri de bilgi toplumu olabilmesidir. Bilgi toplumu; sürekli yeni bilgilerin üretildiği, kullanıldığı, aktarıldığı ve eğitimin sürekli hale geldiği toplum yapısına sahiptir. Mesleki ve teknik eğitim, ülkemizin bilgi toplumları arasına girebilmesindeki etkin ve önemli bir role sahip olacaktır.

2023 vizyonu kapsamında; daha yüksek kişi başı milli geliri ile yüksek yaşam standartlarına sahip, dünyanın en güçlü ilk 10 ekonomisi arasında olmayı hedefleyen, küresel ölçekte rekabet gücü yüksek bir Türkiye için mesleki ve teknik eğitimde, meslek yüksekokulları (MYO), yükseköğretim kapsamında önemli yer ve göreve sahip birimler olmasının yanında, toplumun ve sektörlerin ihtiyaçlarına uygun bilgi, beceri ve tutum gösteren ulusal ve uluslararası standartlar çerçevesinde belirlenen niteliklere uygun, ülke ve dünya kültürüne saygılı ara eleman yetiştirmekle yükümlendirilmiş bir misyona sahiptir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sanayi ve hizmet sektörlerindeki en önemli sorunlarından birisi “nitelikli ara eleman” eksikliğidir. Sanayi ve hizmet sektöründeki verim ve kalite “nitelikli ara elemanın” istihdamı ile artmaktadır.

Ülkemizde mevcut meslek yüksekokullarının hem yükseköğrenim sistemi içerisinde payının düşük olması hem de Meslek Yüksekokullarının yaşadığı

sorunlar nedeniyle bu okullardan beklenen katkı yeterince sağlanamamaktadır. Bu kapsamda; dar meslek alanları yerine geniş tabanlı sektörel eğitimin verildiği, modüler yapıyla esneklik özelliğine sahip ve çalışma yaşamının ihtiyaçlarına cevap verebilen bir mesleki ve teknik eğitim sistemiyle bu katkıyı artırabilmek mümkün olabilmektedir (Sabancı ve diğerleri, 2007:110).

Ara eleman sıkıntısı çeken sektörlerle ilgili güncel bir veriye ulaşmak oldukça güçtür. Fakat bir örnek çalışma olarak, Mesleki Eğitimin ve Öğretim Sisteminin Geliştirilmesi (MEGEP) Projesi kapsamında 2015 yılında hazırlanan ve 81 ilde 9.700 işyeri nezdinde yapılan anket çalışmasına dayanan “İşgücü Piyasası Raporu” nu örnek olarak verebiliriz. Rapor, nitelikli eleman eksikliği sebebiyle doldurulamayan açık işler ve sıkıntı yaşayan sektörler hakkında önemli veriler ortaya koymaktadır. Buna göre, 2015 yılının ilk altı aylık dönemi göz önüne alındığında, 10 veya daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde 132 bin 838 kişilik nitelikli eleman gereksinimi olduğu saptanmıştır. Söz konusu araştırma ayrıca, bahsi geçen nitelik eksikliklerini, çalışmaya katılan işletmelerin belirttiği sıraya göre; sosyal ve iletişim becerileri, yöntem becerileri, iş planlama becerileri, bilgisayar ve bilişim teknolojileri becerileri, öğretme ve eğitim verme isteği ve ticaret ve satış becerileri olarak belirtmektedir (İŞKUR, 2015:8).

2. Türkiye’de Meslek Yüksekokullarının Mevcut Kavramsal Çerçevesi

Türkiye’de üniversiteye aşırı talebin iki temel nedeni bulunmaktadır. Bunlardan birincisi toplumsal statüdür. Toplumda, mesleki eğitim yerine akademik eğitim alanlarının statüsünün yüksek olduğu inancı yaygındır. İkincisi ise, üniversite mezunlarının iş bulma şanslarının, lise mezunlarından daha büyük olacağı düşüncesidir.

Yükseköğretim İstatistikleri ‘ne göre; devlet üniversitelerine bağlı aktif 813, yarı pasif 58, pasif 28 ve uzaktan eğitim veren 4, vakıf üniversitelerine bağlı aktif 87, yarı pasif 1, pasif 8 ve vakıf MYO’larda aktif 6 ve yarı pasif olmak üzere toplam 1006 MYO bulunmaktadır. Genel toplamda aktif olarak eğitim-öğretim veren 910 MYO bulunmaktadır. 2016-2017 akademik yılı içerisinde öğrenciler tarafından en çok tercih edilen ilk beş program sırasıyla, muhasebe, bilgisayar, işletme, elektrik ve makine programlarıdır. Yine 2016-2017 eğitim yılında devlet üniversitelerinde öğrenimlerine devam eden öğrenci sayısı 1.019.695, vakıf üniversitelerinde öğrenimlerine devam eden öğrenci sayısı 135.422, vakıf MYO’larda öğrenimlerine devam eden öğrenci sayısı 14.930 toplam 1.170.047 olarak belirlenmiştir (Çavuşoğlu, 2017). Bu bağlamda ülkemizin 2015 yılı itibariyle %94’lük yükseköğretim brüt okullaşma oranı ile gelişmekte olan ülkeler arasında üst sıralarda olduğu görülmektedir (YÖK, 2017). Türkiye’deki Meslek Yüksekokullarının 2016-2017 akademik yılı genel durumu Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Türkiye’de MYO Sayısı, MYO’larda Alan, Program ve Öğrenci Sayıları Dağılımı

	MYO Sayısı			Program Türü			Öğrenci Sayıları Dağılımı			
	Örgün + İkinci Öğretim		Uzaktan Eğitim	Örgün Öğretim	Uzaktan Eğitim	Örgün	İkinci Öğretim	Uzaktan Eğitim	Toplam	
	Aktif	Yarı pasif	Pasif	Aktif	+İkinci Öğretim					
Devlet	813	58	28	4	6.643	81	680.688	309.762	29.265	1.019.695
Vakıf	87	1	8	-	3.841	125	95.842	37.829	1.751	123.422
Bağımsız Vakıf MYO	6	1	-	-	513	6	11.147	3.271	512	14.930
Toplam	906	60	36	4	10.997	212	787.157	350.862	31.528	1.170.047

Kaynak: (Çavuşoğlu, 2017)

Türkiye’de, örgün yükseköğretimde okuyan öğrencinin %32,5’i mesleki eğitimdedir. Bu oran Almanya’da %13, Japonya’da %34, İngiltere’de %33, ABD’de %45’dir. Dünyada belli başlı ülkeler ortalamasının %28 olduğu dikkate alınır, Türkiye yükseköğretimde mesleki eğitim öğrenci oranı bakımından iyi bir konumdadır (Şencan, 2008; Alkan vd., 2014:136).

Türkiye’de MYO’larda 2017 yılı için öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı 64’dir (YÖK, 2017). Oysa bazı ülkelere baktığımızda, MYO’larda öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı, Almanya’da 5, Avustralya’da 8, Japonya’da 9, Belçika’da 10, İngiltere’de 20, Kore ve ABD’de 21, Finlandiya’da ise 23’dür (Günay ve Özer, 2014).

Türkiye’de 2014-2015 2014 ve 2015 yıllarında istihdam edilen 2 adet fakülte mezununa karşılık 1 adet MYO mezunu istihdam edilmektedir. Türkiye’de istihdam oranı ön lisans mezunları için %68, lisans mezunları için %78, yüksek lisans mezunları için %86 ve doktoralılar için ise %92’dir. Yine Ülkemizde işsizlik oranı ön lisans mezunları için %10,3, lisans mezunları için %8,3, yüksek lisans mezunları için %5,5 ve doktoralı mezunlar için ise %0,9’dur. İŞKUR tarafından 2015 yılında 57.583 kişi, 2014 yılında 46.381 kişi, 2013 yılında 48.240, 2012 yılında 32.547, 2011 yılında 22.709 ve 2010 yılında 9.070 ön lisans mezunu işe yerleştirilmiştir. Bu bağlamda 2015 yılında ön lisans mezunlarının %19,5’i istihdam edilmiştir (İŞKUR, 2015).

Uluslararası Yönetim Geliştirme Enstitüsü’nün (IMD) 2016 Rekabet Gücü Yıllığı verileri Ülkemizde mevcut eğitim sisteminin, rekabetçi bir ekonominin ihtiyaçlarını karşılayamadığını göstermektedir (IMD, 2016a:1). Türkiye, bu kritere göre 61 ülke arasında yapılan sıralamada 38. olmuştur. IMD’nin 2016 yılı Rekabet Gücü Yıllığı verilerine göre ülkemizin yerli yeteneklere yatırım ve geliştirme sıralamasında 54. , yetenek havuzunda beceri ve yetkinliklerin bulunması sıralamasında 38. , ülkenin denizaşırı yetenek havuzuna girme kabiliyeti sıralamasında 44. ve genel sıralamada 47. sırada yer almaktadır (IMD, 2016b:4-6). Bu sonuçlarla gelişmiş ülkelerin gerisinde kaldığımız ifade edilebilir.

Bu bağlamda mesleki eğitimde; mesleki eğitimcilerin, işverenler, yöneticiler ve diğer eğitimcilerle işbirliğine istekli olmaları gibi aktörlerin gözüne alınması başarı sağlanabilmesine imkan sağlayabilecektir.

3. Literatür Özeti

Literatürde meslek yükseköğretilerinin önemi ve öğrenci tutumları konusunda az sayıda çalışmaya rastlamaktayız. Burada bu az sayıdaki çalışmalara ve içeriklerine

kısaca yer verilmiştir. Bu bölümde özellikle yerli ve yabancı literatürde yapılmış akademik çalışmalardan bahsedilmektedir.

Tuncer (2011:935) çalışmasında meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin gelecek beklentilerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Çalışmada, Tunceli Meslek Yüksekokulunun farklı bölümlerinde öğrenim gören 430 öğrencinin gelecek beklentileri anket yardımıyla analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda meslek yüksekokulu öğrencilerinin gelecek beklentileri arasında cinsiyet değişkenine göre kız öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin gelecek beklentileri arasında 3-4 kardeşe sahip öğrenciler ile 5 ve daha fazla kardeş sayısına sahip öğrenciler arasında da anlamlı fark bulunmuştur. Öğrencilerin gelecek beklentileri anlamında küreselleşme ve teknolojiye bağlı olarak yasadıklarına inanılan belirsizliklerin giderilmesinde sektörle olan ilişkinin güçlendirilmesinin yarar getireceği çıkarıma varmıştır. Bunun yanında seçmeli dersler ya da esnek eğitim modelleriyle eğitim alınan mesleki programın dışında meslek dallarında eğitim verilerek geleceğe daha hazır kılınmaları önerilmektedir.

Sarışık (2007:143) çalışmasında meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencileri turizm sektöründe meslek sahibi olmaya yönelten etkenleri belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada Kocaeli Üniversitesi Derbent Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören 702 öğrencinin meslekten beklentisi anket yardımıyla analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda turizm sektöründe istihdam edilecek öğrencileri, insanlarla sürekli iletişim içerisinde olmaktan hoşlanmalarının en önemli etken olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin öğrenim görülen sınıf, staj durumu, bölüm ve cinsiyet durumu açısından görüşleri arasında farklılıklar olduğu sonucuna varılmıştır.

Yürekli ve Gönen (2015:1309) çalışmalarında muhasebe mesleği için ön lisans düzeyinde meslek mensuplarının yetiştirilmesinde, verilen eğitimin seviyesinin ölçülmesi ve bu eğitimin muhasebe meslek mensuplarının beklentilerini karşılayıp karşılamadığının belirlenmesini amaçlamıştır. Çalışmada Denizli ilinde meslekte 20 yılını doldurmuş olan 17 mali müşavirin beklentileri nitel ve nicel yöntemler yardımıyla analiz edilmiştir. Çalışmada mali müşavirlerin ön lisans eğitimden en önemli beklentisi pratik eğitim ile uygulamanın birlikte verilmesi olarak tespit edilmiştir. Yine çalışmada mali müşavirlerin stajyerlerin temiz giyimli, bakımlı ve temiz olması gibi nitelikleri aradığı belirlenmiştir.

Meslek yüksekokulları ile ilgili yapılmış bir başka çalışmada ise, Dinç (2008:90) MYO'lardaki muhasebe programı öğrencilerinin ne kadarının, eğitim gördüğü alanda kariyer yapmayı amaçladıklarını, muhasebe mesleğini seçerken etkili olan faktörlerin neler olduğunu ve faktörler açısından öğrenciler arasında farklılıklar olup olmadığını ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmada Karadeniz bölgesinde 10 meslek yüksekokulunda toplam 649 öğrenci üzerinde anket uygulanmıştır. Çalışma sonucunda, son sınıf muhasebe programı öğrencilerinin çoğunluğunun muhasebe mesleğinde kariyer yapmayı düşündüğü tespit edilmiştir. Ayrıca, yüksek kazanç ve sorumluluk beklentisi, kariyer beklentisi, mesleki bilgi ve becerisi, mesleki tecrübe ile sosyal statü beklentisinden oluşan 5 faktörün muhasebe mesleğini seçmede önemli olduğu, aile çevresi ve eğitim çevresi faktörlerinin ise önemli olmadığı sonucuna varılmıştır.

Yine meslek yüksek okulları ile ilgili yapılmış bir başka çalışmada, Duman vd., (2006:51) yükseköğretim ve ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi almakta olan 365 öğrencinin, sektörün çalışma koşullarını algılamaları ve çalışma isteklerinin karşılaştırmalı bir değerlendirmesini amaçlamıştır. Çalışma sonucunda, öğrenciler için doğasını ve çalışma koşullarını ağır, ücret ve ek gelirleri düşük bulmaktadırlar. Öğrencilerin eğitim seviyeleri ve cinsiyetlerine göre sektörün çalışma koşullarını algılamaları ve sektörde çalışma isteklerine ilişkin düşüncelerinde farklılıklar ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin sektörde çalışma isteklerini etkileyen en önemli unsurlar olarak kişi endüstri uyumu, terfi imkanları ve sektörde çalışmanın sağlayacağı sosyal statü bulunmuştur.

Dinçer vd., (2013:42) çalışmada İstanbul Üniversitesi ve Gümüşhane Üniversitesi meslek yüksekokulları bünyesinde iki yıllık turizm ve otel işletmeciliği eğitimi alan 166 öğrencinin kariyer planlama sürecinin ortaya çıkarılması ve turizm sektörüne bakış açılarını anket yardımıyla analiz etmeyi amaçlamışlardır. Çalışma sonucunda, katılımcıların çoğunun gelecekte turizm endüstrisinde kariyerlerine devam etmek istediklerini ve uzun dönemli süreçte turizm işletmelerinde üst pozisyonlarda yer almak istediklerini belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların turizm endüstrisine yönelik olumlu bir tutum sergiledikleri tespit edilmiştir.

Gençtürk vd., (2008:209) çalışmada MYO'ların işletme eğitimi ile muhasebe eğitimi bölümlerinde okuyan 1012 öğrencinin okudukları bölümlere istekli gelip, gelmedikleri, bu bölümlerin kendilerine hangi imkânları sağlayacağı hakkındaki bilgi düzeyleri, aldıkları muhasebe-finans eğitiminin yeterliliği hakkındaki düşünceleri anket yardımıyla analiz etmeyi amaçlamışlardır. Çalışma sonucunda, öğrencilerin okudukları bölümlere isteksiz geldiği, kazandıkları programın mezun olduktan sonra çalışma hayatında ve kariyerlerinde belirleyici olacağı, kazandıkları programlardan memnun olmadığı, Okulda verilen teorik ve pratik bilgi, öğrencilerin kişisel gelişimi açısından faydalı olacağı tespit edilmiştir.

Hjalager (2003:26) çalışmasında İsveç'teki Lund Üniversitesi Turizm ve Otelcilik bölümündeki 159 öğrencinin kariyer konularındaki tutumlarını anket yöntemiyle analiz etmeyi amaçlamıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin, yurtdışında ya da uluslararası bir şirkette kariyeri olma ihtimali turizm sektöründeki kariyerlerini devam etmek için bir fırsat olarak gördükleri tespit edilmiştir. Yine çalışmada erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha maceraperestlik eğiliminde olduğu analiz edilmiştir. Ayrıca öğrenciler büyük firmalarda devam etmek istedikleri tespit edilmiştir. İsveç'in turizm sektörü için kariyer rehberliği yapılması önerisi vurgulanmıştır.

Cecil vd., (2010:1) çalışmalarında konaklama ve turizm fakültesindeki 119 öğrencilerinin kariyer hazırlığı için öğrenme bulgularını sürekli takip etmesini sağlayan kavramsal çok adımlı bir model önerisini amaçlamıştır. Çalışma sonucunda, öğrencilerin sunum yeteneğini, ekip çalışmasını, profesyonelliğini, iletişim ve analitik becerilerini geliştirdiklerini hissettikleri tespit edilmiştir.

Richardson (2008:23) çalışmasında Avustralya'daki 86 turizm ve konaklama lisans öğrencisinin sektördeki kariyerlerine yönelik tutum ve algılarını niceliksel yöntemlerle analiz etmeyi amaçlamıştır. Çalışma sonucunda, yöneticilerle olan ilişki, tanıtım fırsatları, kariyer yolları ve sektör içinde sunulan ücret ve koşulların

öğrencilerin endişelendiği alanlar olduğu tespit edilmiştir. Yine çalışmada daha önceden sektörde iş tecrübesine sahip olanların % 43,6'sı, mezuniyet sonrası turizm ve konaklama sektöründe çalışmayacakları ve bu yanıt verenlerin % 96,3'ü bu kararın başlıca sebebi olarak sektördeki çalışma tecrübeleri olduğu sonucuna varılmıştır.

Wu vd., (2012:1128) çalışmada meslek yüksekokullarının mevcut sorunlarını keşfetmeyi ve çözmeyi, eğitim kalitesini yükseltmeyi ve güçlendirmeyi ve öğretmenleri geliştirmeyi amaçlamıştır. Çalışma sonucunda, düzenli olarak kurallara uymak, pratik öğretim karakteristiklerini vurgulamak, bilimsel ve makul öğretim kalitesi değerlendirme sistemi kurmak, eğitimi mükemmelleştirmek için bir analiz, değerlendirme ve geri bildirim mekanizması oluşturma önerisi yapılmıştır. Bu tedbirlerle, öğretmenler kalite bilincini akılda tutacaklarını belirtmiştir. Dahası, iyi öğretim ortamı öğretmenleri canlandıracak ve ilham verecek ve öğretim kalitesini kapsamlı bir şekilde geliştireceği sonucuna varılmıştır.

Anghelache (2013:478) çalışmada 200 Rumen öğrencinin öğrenmeyi düşünme biçimlerini ve onları etkileyen faktörleri deneysel ve niceliksel olarak araştırmayı amaçlamıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin öğrenmeyi düşünme yollarının, katılım, amaç, başarı gibi faktörlerden etkilendiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin stres altındayken başarılı eğitim çıktılarında daha iyi ulaşabileceğine inandıkları sonucuna varılmıştır.

Sargın vd., (2015:2856) çalışmada, Alanya ve Antalya meslek okulundaki 92 öğrencinin derslere olan ilgisini, motivasyonunu ve devam etmesini sağlamak için uygulanan Bulmaca Yöntemine yönelik tutumlarını belirlemeyi ve derslerinin teorik bölümlerini daha iyi anlamalarını sağlamayı amaçlamıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin Bulmaca Yöntemi'nden genel anlamda memnun olduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak, öğrenciler bu yöntemin derste ilgi ve sürekliliği sağladığını, kendilerine olan güvenlerini ve kurslardaki başarıyı artırdıklarını ve kuramsal bilginin pratikte kolaylaştığını belirtmişlerdir. Yöntem sayesinde, öğrenci-öğrenci-öğrenci-öğretmen arasındaki sosyal paylaşım oranı ile iletişimin artması ve iş bulma geleceği konusundaki endişelerinin azalması, araştırmanın diğer önemli bulgularıdır.

Hemesath ve Pomponio (1995:225) çalışmada, 231 Çinli lisans öğrencisinin sektörlere yönelik tutumlarını 251 Amerikan ve 361 Rus lisans öğrencilerinininkiyle karşılaştırmayı amaçlamışlardır. Çinli ve Amerikalı öğrencilerin tutumları arasında, maddi kazanç ve maddi teşviklerin önemine inanan ortak bir ilgi olduğu bulunmuştur. Ayrıca çalışmada Çinli öğrenciler, piyasa sonuçlarıyla daha rahat ve Amerikalılara kıyasla hükümetlerin piyasalardaki müdahalesine daha istekli davrandıkları ve iş adamlarının Amerika'daki akranlarına göre daha fazla şüphe duyduklarını tespit etmişlerdir. Yine çalışmada Rus lisans öğrencileri ile karşılaştırıldığında, Çinli öğrenciler piyasa sonuçlarının adil olması konusunda daha az endişe duydukları ancak piyasaya devlet müdahalesini destekledikleri bulgulanmıştır. Rus öğrencilerin, maddi kazanç ve iş desteklemeyi Çinli akranlarına göre daha önemli olduğu tespit edilmiştir.

Anastasiadou (2014:941) çalışmasında 79 öğrencinin liderlik koşulları, liderin kişilik özellikleri, potansiyel liderin becerileri ve yetkinlikleri, liderlik stilleri, hedef başarıya yönelik eylemler ve gelecekteki lider için hazırlık gibi kavramlar doğrultusunda Eğitimde Etkili Liderliğe yönelik tutumlarını incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın sonucunda, liderlik koşullarının eksenini, kişilik özellikleri ve potansiyel bir liderin beceri ve yetkinliklerinin, liderlik stilleri ve hedef başarı ve gelecekteki bir lider için hazırlık eylemleri üzerinde önemli bir olumlu etkisi olduğunu tespit edilmiştir.

4. Yöntem ve Bulgular

4.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin eğitime, işe ve sektöre yönelik tutumlarının belirlenmesi ve eğitime yönelik tutumlarının sektöre yönelik tutumları üzerine etkisinde işe yönelik tutumlarının aracılık rolü olup olmadığını belirlemektir.

Bu amaçla, Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulunda eğitim alan 320 ve Beykoz Üniversitesi Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören 230 öğrenci üzerinde uygulama yapılmıştır. Araştırma her iki okulda da öğrenimine devam eden birinci sınıf, ikinci sınıf ve okulu normal öğrenim sürresinde tamamlayamayan öğrencileri kapsamaktadır. Araştırmada, öncelikle değişkenler arasındaki korelasyonlar belirlenecek, ikinci sırada ise örneklemde yer alan tüm öğrencilerin eğitime yönelik tutumlarının sektöre yönelik tutumları ve işe yönelik tutumları üzerindeki etkisi ve işe yönelik tutumlarının eğitime yönelik tutumları ile sektöre yönelik tutumlarındaki etkide aracılık rolünü bir yapısal eşitlik modeli ile analiz edilecektir. Daha sonra Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu öğrencileri ve Beykoz Üniversitesi Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu öğrencileri için yapısal eşitlik modeli ayrı ayrı değerlendirilecektir.

4.2. Örneklem

Bu araştırmanın anakütlesini bir vakıf üniversitesi olan Beykoz Üniversitesi Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu'nda ve bir devlet üniversitesi olan Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu'nda eğitim alan öğrenciler oluşturmaktadır. Kolayda örnekleme yöntemiyle 550 öğrenciye ulaşılmıştır. Örneklem grubu, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören 320 ve Beykoz Üniversitesi Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören 230 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem grubunun demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Özellik	1	2	3	4	5	Toplam	
Cinsiyet		Kız	Erkek			-	
	n	256	294			550	
	%	46,5	53,5			100	
Üniversite		Selçuk Ü.	Beykoz Ü.				
	n	320	230			550	
	%	58	42			100	
Sınıf		1.Sınıf	2.Sınıf	2 +		-	
	n	286	244	100		550	
	%	52	44,4	3,6		100	
Üniversite Tercihini Kiminle Yaptığı		Kendisi	Ailesiyle Birlikte	Öğretmenleriyle Birlikte	Arkadaşlarıyla Birlikte	Diğer	-
	n	397	118	6	24	5	550
	%	72,2	21,5	1,1	4,4	0,9	100

4.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada ölçüm aracının hazırlanmasında Akandere (2016)'nin çalışmasında yer alan soru formundan yararlanılmıştır. Akandere (2016) çalışmasında, öğrencilerin eğitime yönelik tutumlarının ölçümünde 14 ifade (Cecil vd., 2010), işe yönelik tutumlarının ölçümünde 18 ifade (Hjalager, 2003) ve sektöre yönelik tutumlarının ölçümünde ise 8 ifadeyi (Richardson, 2008) çalışmalarından alarak ölçüm aracını oluşturmuştur. Ölçüm aracındaki ifadelerin hepsi beşli likert tipinde ölçüm yapmaktadır. Ayrıca, katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenebilmesi amacıyla da ölçüm aracında demografik sorular düzenlenmiştir.

Bu çalışmada, ölçüm aracının güvenilirlik ve geçerliliğini tespit etmek amacıyla, iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alfa) hesaplanmış ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçüm aracının güvenilirliği için hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı 0,933 değerinde bulunmuştur.

Ölçüm aracında yer alan eğitime yönelik tutum, sektöre yönelik tutum ve işe yönelik tutuma ait ifadelerin geçerliliklerini doğrulamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi değişkenler arasındaki ilişkiye dair daha önce saptanan bir modeli test eder (Büyüköztürk, 2007: 123). Doğrulayıcı faktör analizi bir yapısal eşitlik modeli (YEM) testi olduğundan (Byrne, 2010: 97), YEM tekniğinin diğer çok değişkenli analiz yöntemleri gibi belli varsayımları bulunmaktadır. Örneklem büyüklüğünün yeterli olması öncelikli varsayımdır. Örneklem büyüklüğü değerlendirildiğinde, YEM tekniği için farklı görüşler olmakla birlikte genellikle 100'den az örneklem hacmi küçük, 100-200 arası örneklem hacmi orta ve 200'den fazla örneklem hacmi ise büyük örneklem hacmi (Bayram, 2010: 51) olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir görüşe göre ise örneklem büyüklüğünün madde sayısının en az 5 katı veri olmasını ifade eden 1:5 oranını karşılaması (Schumacker ve Lomax, 2004: 50) belirtilmektedir. Bu kapsamda, 550 birimden oluşan örneklem düzeyinin YEM için yeterli olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 3: Ölçüm Aracının Doğrulamalı Faktör Analizi Sonuçları

Ölçüm Aracı	χ^2	df	χ^2/df	RMSEA	CFI	GFI	RMR
Eğitim	179,600	67	2,681	0,055	0,981	0,958	0,033
Sektör	99,626	42	2,372	0,069	0,971	0,969	0,069
İş	315,100	115	2,740	0,056	0,968	0,941	0,031
Ölçüm Aracı Tümü	2170,467	865	2,509	0,052	0,913	0,842	0,067

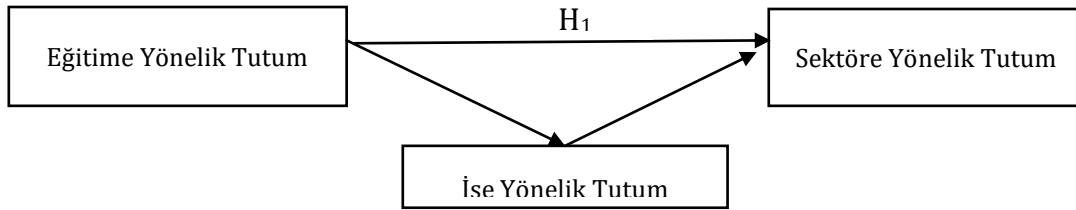
χ^2 : Ki kare(CMIN) df: Degrees of Freedom; RMSEA: Root Mean Square Error of Approximation; CFI: Comparative Fit Index; GFI: Goodness of Fit Index; RMR: Root Mean Square Residual

Ölçüm aracında yer alan eğitime yönelik tutum, sektöre yönelik tutum ve işe yönelik tutuma ilişkin ifadeler dikkate alınarak yapılan doğrulamalı faktör analizi (DFA) sonuçlarına göre her bir ölçüm aracının tek tek ve bütün olarak orijinal yapısı doğrulanmıştır. DFA sonucunda elde edilen uyum iyiliği değerleri kabul edilebilir seviyededir. Elde edilen tüm bu bulgular ölçüm aracının geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. (Tablo 3).

4.4. Araştırmanın Modeli ve Hipotezler

Çalışmada yer alan eğitime yönelik tutum, sektöre yönelik tutum ve işe yönelik tutum arasındaki teorik ilişkiler incelenerek aracılık modeli oluşturacak şekilde araştırmanın kavramsal modeli Şekil 1.'deki gibi belirlenmiştir. Aracılık modelinde bağımlı değişken ile bağımsız değişken arasında bir ilişki, bağımsız değişken ile aracı değişken arasında bir ilişki ve aracı değişken ile bağımlı değişken arasında bir ilişki test edilecek şekilde kavramsal model ve hipotezler oluşturulmaktadır.

Şekil 1. Kavramsal Model

Değişkenler arasındaki ilişkiler ve kavramsal model çerçevesinde aracılık etkisini test edecek şekilde çalışmanın alternatif hipotezleri aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur.

H₁: Öğrencilerin Eğitime Yönelik Tutumlarının Sektöre Yönelik Tutumları Üzerinde Anlamlı Bir Etkisi Vardır.

H₂: Öğrencilerin Eğitime Yönelik Tutumlarının İşe Yönelik Tutumları Üzerinde Anlamlı Bir Etkisi Vardır.

H₃: Öğrencilerin İşe Yönelik Tutumlarının Sektöre Yönelik Tutumları Üzerinde Anlamlı Bir Etkisi Vardır.

4.5. Yöntem

Çalışmada öğrencilerin eğitime yönelik tutumları, sektöre yönelik tutumları ve işe yönelik tutumları arasındaki nedensellik ilişkilerinin araştırılması amaçlanmaktadır. Bu amaçla öncelikle değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiş,

daha sonra ise yapısal eşitlik modeli tekniğiyle değişkenler arasındaki etkileşim analiz edilmiştir. Bu çerçevede öğrencilerin eğitime yönelik tutumları bağımsız değişken, sektöre bağlı tutumları ile işe bağlı tutumları ise aracı değişken olarak alınmıştır.

Bu çalışmanın amacı temel olarak, sektörlerin ara eleman ihtiyacını karşılamada önemli bir yere sahip olan meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin aldıkları eğitime yönelik tutumları, sektöre yönelik tutumları ve işe yönelik tutumları arasındaki nedensel ilişkileri araştırarak, geliştirilen bağımsız teorik bir modeli test etmektir. Değişkenler arasındaki ilişkinin düzeyinin belirlenmesinde korelasyon analizi, bu ilişkileri fonksiyonel açıklamada ise regresyon analizi kullanılmaktadır. Ancak iki değişken arasında hesaplanan korelasyon katsayısı başka bir değişken veya değişkenler tarafından etkileniyorsa veya iki değişken arasındaki sebep-sonuç ilişkisi üçüncü bir değişkenin etkisine bağlı ise korelasyon katsayısı bu ilişkiyi açıklamada yetersiz kalmaktadır. Korelasyon ve regresyon analizinin yetersiz kaldığı bu durumlarda, değişken grupları arasındaki nedensel ilişkilerin önemliliğini ve büyüklüğünü tahmin eden yapısal eşitlik modellemesi kullanılmaktadır (Tatlıdil, 2010). Teorik modelin içerdiği üç kavram olan eğitime yönelik tutum, sektöre yönelik tutum ve işe yönelik tutum doğrudan ölçülemeyen yapıları nedeniyle sosyal bilimlerde teorik olarak var oldukları düşünülen, ancak bir takım göstergeler aracılığı ile ölçülebildikleri varsayılan teorik yapılar, gizil (latent) değişkenler (Byrne, 2010: 4) olarak nitelendirilmektedir. Jöreskog ve Sörbom (1982) belirsiz neden sonuç ilişkileri ve çeşitli nedensel etkileri incelemek amacıyla yapılan çalışmalardaki olguyu belirtmek için yapısal eşitlik modelinin (YEM) kullanıldığını belirtmişlerdir. YEM; gözlenen değişkenler, gizil değişkenler ve hata değişkenleri arasındaki ilişkileri test eden (Hoyle, 1995:1, Teo, 2010:E89, Bollen, 2011:360) istatistik bir yöntemdir. Gizil değişkenler arasındaki bağlantılardan oluşan yapısal model ile gizil değişkenlerle gözlenen değişkenlerin bağlantılı olduğu ölçüm modelini birleştiren (Werner ve Schermelleh-Engel, 2009:1) ve teori kapsamındaki yapısal ilişkilerin daha net olarak kavramsallaştırılabilmesine (Byrne, 2010:3) olanak sağlayabilmektedir.

Ayrıca, aracı ya da arabulucu değişkenler yoluyla doğrudan, dolaylı ve toplam etkileri tahmininde kullanılabilmesi nedeni ile diğer yaygın teknikliklerle daha önce ulaşılamamış bilgilere ulaşılmasına olanak sağlamaktadır (Kelly, 2011: 12). Bu çalışmada, yapısal eşitlik modeli, eğitime yönelik tutum, sektöre yönelik tutum ve işe yönelik tutum arasındaki nedensel ilişkiyi belirlemek için kullanılmıştır. Öncelikle değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiş, daha sonra ise yapısal eşitlik modeli kullanılarak değişkenler arasındaki etkileşim analiz edilmiştir.

Değişkenler arasındaki ilişkiler Tablo 4'de görülmektedir. Buna göre eğitime yönelik tutum ile sektöre yönelik tutum arasında ($r= 0,649$, $p<0,01$) ve eğitime yönelik tutum ile işe yönelik tutum arasında ($r= 0,667$, $p<0,01$) aynı yönlü ilişkiler olduğu görülmüştür. Benzer şekilde, işe yönelik tutum ile sektöre yönelik tutum arasında da ($r= 0,446$, $p<0,01$) aynı yönlü bir tespit edilmiştir.

Tablo 4: Değişkenler Arasındaki Korelasyonlar

		Ort.	Ss.	1	2	3
1	Eğitim	4,0063	0,77102	1		
2	Sektör	3,1358	0,43513	0,649**	1	
3	İş	4,2701	0,65350	0,667**	0,446**	1

** p< 0,01

4.5.1. Birinci Teorik Modele İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Çalışmanın birinci teorik modeli 550 öğrenci için geliştirilmiş ve değişkenler arasındaki nedensel ilişkiler her bir değişken için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Birinci teorik modelin analizi neticesinde sektöre yönelik tutuma ilişkin 9.madde kritik oran değeri (t-değeri)'nin kabul edilebilir düzey dışında olması nedeniyle analiz dışı bırakılarak model tekrar test edilmiştir. Modelde aracılık etkisini verecek olan, işe yönelik tutumun sektöre yönelik tutuma etkisini ifade eden yola ilişkin değerler istatistiksel olarak anlamsız çıktığı için modelden kaldırılmış ve model Şekil 2.'deki son halini almıştır. Tablo 5'te teorik modele ilişkin standardize edilmemiş regresyon katsayıları, standardize edilmiş regresyon katsayıları, standart hatalar ve kritik oranlar yer almaktadır.

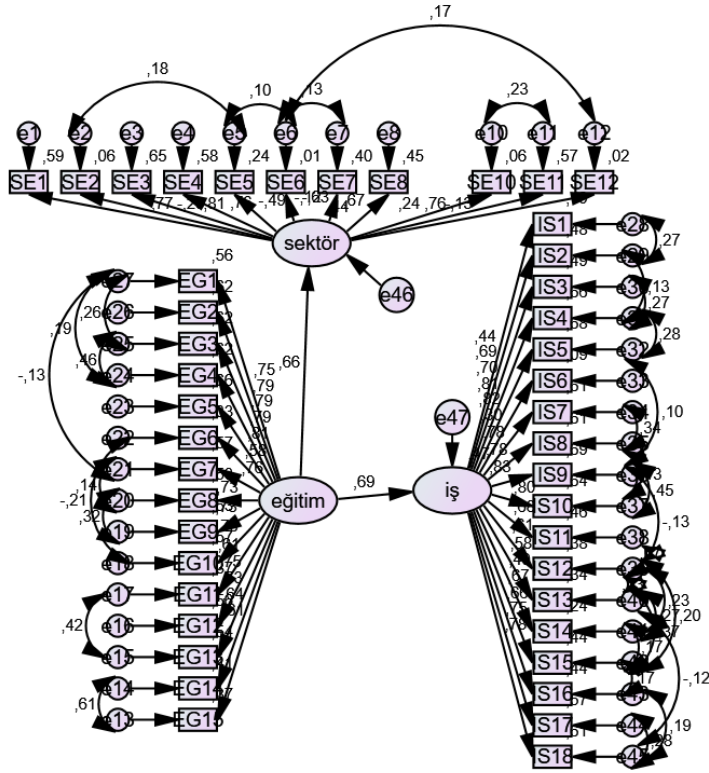
Tablo 5: Yapısal Eşitlik Modeline İlişkin Regresyon Matrisi ve R² Değerleri

Değişkenler	B	β	S _h	t (Kritik Oran)	R ²
Eğitim→Sektör	0,854	0,661	0,074	11,494	0,437
Eğitim →İş	0,490	0,689	0,058	8,411	0,474

Standardize edilmiş regresyon katsayıları için elde edilen sonuçlara göre eğitime yönelik tutum ile sektöre yönelik tutum ($\beta= 0,661$, $p<0,01$) ve işe yönelik tutum ($\beta= 0,689$, $p<0,01$) arasında anlamlı nedensel ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Standartlaştırılmış regresyon ağırlıklarına göre değerlendirildiğinde eğitime yönelik tutumun işe yönelik tutum üzerinde sektöre göre olan tutumdan daha yüksek bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Bu sonuçlara göre eğitime yönelik tutumun artmasıyla sektöre yönelik tutum ve işe yönelik tutumun da arttığı anlaşılmaktadır. Bu durumda eğitime yönelik tutumda meydana gelecek her bir birimlik artış sektöre yönelik tutumu 0,854 birim ve işe yönelik tutumu da 0,490 birim artıracaktır.

Teorik olarak oluşturulan birinci modelde yer alan gizil değişkenlerin yapısal eşitlik modelinde katkısını ifade eden R² değerleri de Tablo 5'te yer almaktadır. Yapısal eşitlik modellerinde açıklanan varyans olarak ifade edilen R² gösterge değişkenlerinin gizil değişkenlerdeki değişmelerin ne kadarını açıkladığını belirleyen katsayıdır (Gürkan, Polat, Demiralay, 2015: 126).

Şekil 2: Eğitime Yönelik Tutumun Sektöre Yönelik Tutum ve İşe Yönelik Tutum Üzerine Etkileri

Yapısal eşitlik modellemesinde teorik model ile ölçüm modelinin karşılaştırılmasında kullanılan uyum iyiliği indeksleri araştırmacılar tarafından mutlak uyum indeksleri, artımlı uyum indeksleri, kısıtlı uyum indeksleri, çıkarımsal, betimsel ve alternatif ya da normlu ve normlu olmayan uyum indeksleri olarak nitelendirilmektedir (Hooper vd., 2008:53-56). Her bir uyum indeksi için belirlenmiş standart değer bulunmaktadır, ancak araştırmacılara göre farklılık gösterebilmektedir. Tablo 6'da yer alan standart değerler farklı araştırmacılardan derlenerek oluşturulmuştur.

Tablo 6'da, önerilen modelin uyum ölçüleri (Goodness-of-fit indices) standart değerler ile karşılaştırıldığında kabul edilebilir düzeyde olduğu ve yapısal modeli doğruladığı anlaşılmaktadır. χ^2 =Chi-Square (Ki-Kare) değerinin anlamlı olmadığı, χ^2/df =Chi-Square/Degree of Freedom değerinin kabul edilebilir değerler arasında olduğu, CFI=Comparative Fit Index (Karşılaştırmalı Uyum İndeksi) değerinin standart değere oldukça yakın kabul edilebilir bir düzeyde olduğu, RMSEA=The Root Mean Square Error (Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü); değerinin iyi bir uyum sağladığı, GFI=Goodness Of Fit Index (İyilik Uyum İndeksi) ve RMR=Root Mean Square Residual (Hata Kareleri Ortalamalarının Karekökü) değerlerinin ise kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 6: Yapısal Eşitlik Modellemesi İçin Uyum İyiliği İndeksleri

Uyum İndeksi	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Model 1
χ^2 (CMIN)	$0 < \chi^2 < 2df$	$2df < \chi^2 < 3df$	2170,477
χ^2/df (CMIN/df)	≤ 3	$\leq 4-5$	2,506
GFI	$\geq 0,90$	0,89-0,85	0,842
CFI	$\geq 0,97$	$\geq 0,95$	0,913
RMSEA	$\leq 0,05$	0,06-0,08	0052
RMR	$\leq 0,05$	0,06-0,08	0,067

Kaynak: Meydan, 2011.

Analizler sonucunda ortaya çıkan bu ilişkiler doğrultusunda genel olarak eğitime yönelik tutum ile hem sektöre yönelik tutum hem de işe yönelik tutum arasında çeşitli seviyelerde anlamlı ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Ancak işe yönelik tutumun, eğitime yönelik tutum ile sektöre yönelik tutum arasındaki nedensellik ilişkisinde herhangi bir aracılık rolü olmadığı görülmüştür.

4.5.2. İkinci ve Üçüncü Teorik Modele İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Çalışmanın ikinci teorik modeli devlet üniversitesinde öğrenim gören 320 öğrenci için, üçüncü modeli ise vakıf üniversitesinde öğrenim gören 230 öğrenci için geliştirilmiş ve değişkenler arasındaki nedensel ilişkiler her bir değişken için istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Devlet üniversitesi için oluşturulan ikinci modelin analizi neticesinde sektöre yönelik tutuma ilişkin 6.madde ve vakıf üniversitesi için oluşturulan üçüncü modelin analizi neticesinde sektöre yönelik tutuma ilişkin 6. ve 9. maddelerin kritik oran değeri(t-değeri)'nin kabul edilebilir düzey dışında olması nedeniyle analiz dışı bırakılarak modeller tekrar test edilmiştir. Her iki modelde aracılık etkisini verecek olan işe yönelik tutumun sektöre yönelik tutuma etkisini ifade eden yola ilişkin değerler istatistiksel olarak anlamsız çıktığı için modelden kaldırılmış ve model Şekil 3. ve Şekil 4.'deki halini almıştır.

Tablo 7'de ikinci ve üçüncü teorik modele ilişkin standardize edilmemiş regresyon katsayıları, standardize edilmiş regresyon katsayıları, standart hatalar, kritik oranlar ve R² değerleri yer almaktadır.

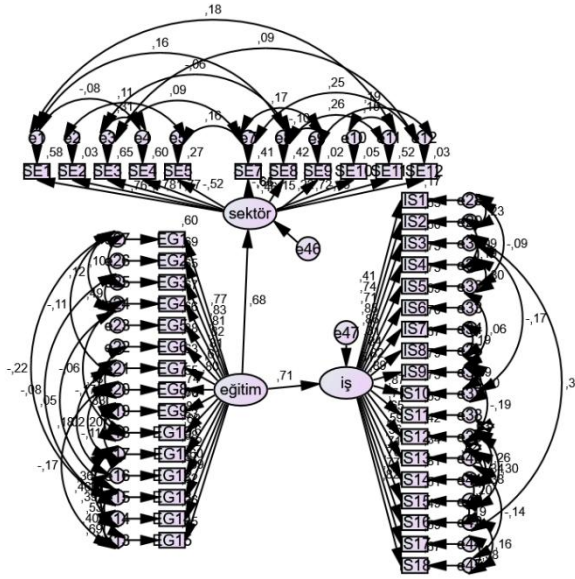
Tablo 7. Yapısal Eşitlik Modeline İlişkin Regresyon Matrisi ve R² Değerleri

Model	Değişkenler	B	β	S _h	t (Kritik Oran)	R ²
İkinci Model	Eğitim → Sektör	0,902	0,679	0,106	6,517	0,461
	Eğitim → İş	0,494	0,711	0,081	6,126	0,506
Üçüncü Model	Eğitim → Sektör	0,768	0,592	0,124	6,187	0,350
	Eğitim → İş	0,495	0,669	0,097	5,083	0,448

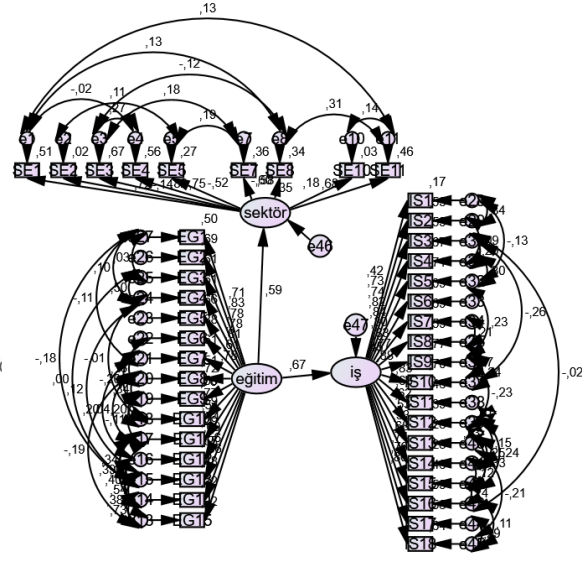
Standardize edilmiş regresyon katsayıları için elde edilen sonuçlara göre ikinci modelde eğitime yönelik tutum ile sektöre yönelik tutum ($\beta = 0,679$, $p < 0,01$) ve işe yönelik tutum ($\beta = 0,711$, $p < 0,01$) arasında anlamlı nedensel ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde üçüncü modelde de eğitime yönelik tutum ile sektöre yönelik tutum ($\beta = 0,592$, $p < 0,01$) ve işe yönelik tutum ($\beta = 0,669$, $p < 0,01$) arasında anlamlı nedensel ilişkilerin olduğu görülmüştür. Standartlaştırılmış regresyon ağırlıklarına göre değerlendirildiğinde eğitime yönelik tutumun işe yönelik tutum üzerindeki etkisi sektöre göre olan tutumdan daha yüksek bir düzeydedir. Bu

sonuçlara göre birinci modelde olduğu gibi eğitime yönelik tutumun artmasıyla sektöre yönelik tutum ve işe yönelik tutumun da arttığı anlaşılmaktadır. Bu durumda eğitime yönelik her bir birimlik artış sektöre yönelik tutumu ikinci modelde 0,902 ve üçüncü modelde 0,768 birimlik bir artışa neden olacaktır. Bununla birlikte eğitime yönelik tutumdaki her bir birimlik artış işe yönelik tutumu ikinci modelde 0,494 birim ve üçüncü modelde 0,495 birim artıracaktır.

Şekil 3: Devlet Üniversitesi İçin Oluşturulan Model

Şekil 4: Vakıf Üniversitesi İçin Oluşturulan Model

Tablo 8’de, önerilen modelin uyum ölçüleri (Goodness-of-fit indices) standart değerler ile karşılaştırıldığında ikinci ve üçüncü modelin de kabul edilebilir düzeyde olduğu ve yapısal modeli doğruladığı anlaşılmaktadır.

Tablo 8: Yapısal Eşitlik Modellemesi İçin Uyum İyiliği İndeksleri

Uyum İndeksi	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Model 2	Model 3
χ^2 (CMIN)	$0 < \chi^2 < 2df$	$2df < \chi^2 < 3df$	1573,281	1364,740
χ^2/df (CMIN/df)	≤ 3	$\leq 4-5$	1,875	1,793
GFI	$\geq 0,90$	0,89-0,85	0,822	0,784
CFI	$\geq 0,97$	$\geq 0,95$	0,928	0,909
RMSEA	$\leq 0,05$	0,06-0,08	0,052	0,059
RMR	$\leq 0,05$	0,06-0,08	0,068	0,075

Kaynak: Meydan, 2011.

Analizler sonucunda ortaya çıkan bu ilişkiler doğrultusunda birinci modelde olduğu gibi genel olarak eğitime yönelik tutum ile hem sektöre yönelik tutum hem de işe yönelik tutum arasında çeşitli seviyelerde anlamlı ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın hipotezlerinden H₁ ve H₂ doğrulanmış olup, H₃ doğrulanamamıştır. Birinci modelde aracılık etkisini ortaya koyması beklenen üçüncü hipotez doğrulanmadığı için herhangi bir aracılık modelinden bahsetmek

mümkün olmamaktadır. Devlet ve vakıf üniversiteleri için ayrı ayrı denenen iki modelde de işe yönelik tutumun, eğitime yönelik tutum ile sektöre yönelik tutum arasındaki nedensellik ilişkisinde herhangi bir aracılık rolü olmadığı görülmüştür. İkinci ve üçüncü modelde elde edilen regresyon sonuçlarına göre devlet ve vakıf üniversitesi çerçevesinde nedensellik ilişkileri açısından herhangi bir farklılık görülmemiştir. Her iki model birinci modeli doğrular niteliktedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Meslek yüksekokulları toplumsal işlevleri açısından yüksek öğretim kurumları içerisinde önemli bir halkayı oluşturmaktadır. Üniversitelerin buldukları bölgelerde ara eleman yetiştirmek amacıyla küçük yerleşim birimlerinde kurabildikleri bu birimler ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan toplumsal bir katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda ele alındığında önemi gözardı edilen meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin okuldan mezun olduktan sonra burada aldıkları eğitimin öğrenim gördükleri sektör bazında ve işe yönelik tutumları üzerindeki etkisinin ortaya konması bu birimlere dikkati çekmek açısından önem arz etmektedir.

Meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin aldıkları eğitime yönelik tutumlarının işe yönelik tutumları ve sektöre yönelik tutumları üzerindeki etkilerinin ortaya konması amacıyla bir devlet üniversitesi olan Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu öğrencileri ve bir vakıf üniversitesi olan Beykoz Üniversitesi Beykoz Lojistik Meslek Yüksekokulu öğrencileri araştırma kapsamında yer almıştır. Araştırmada yapısal eşitlik modeli ile araştırılan nedensellik ilişkileri sonucunda, öğrencilerin aldıkları eğitimin hem sektöre hem de işe yönelik tutumlarını pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir. Diğer taraftan çalışmada oluşturulan kavramsal model işe yönelik tutumun eğitime yönelik tutumları ile sektöre yönelik tutumları arasında bir aracılık rolü olup olmadığı analiz edilmiş, ancak herhangi bir aracılık rolü tespit edilememiştir. Bu sonuçlar devlet ve vakıf üniversiteleri bazında ayrı ayrı oluşturulan modeller aracılığıyla incelendiğinde ise herhangi bir farklılık ortaya konmamıştır.

Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin aldıkları eğitim mezuniyetlerinden sonraki iş tercihlerinde ve öğrenim gördükleri sektöre olan tutumları üzerinde olumlu bir etki yaratacaktır. Ancak Türkiye şartlarında genel olarak istihdam edilme olanakları bireylerin mezun oldukları sektör dışında gelişmektedir. Bu durum alınan eğitimin yalnızca bir işe yerleşmek düşüncesi çerçevesinde kullanılmasına ve bu yönde bir tutum geliştirilmesine yol açmaktadır. Bu nedenle işe yönelik tutum ve sektöre yönelik tutum arasında bir nedensellik ilişkisi ortaya çıkmamaktadır. Öğrenim görülen bölüm ya da program çok spesifik olmadığı sürece meslek yüksekokullarından alınan mezuniyet belgeleri işe girmek amacıyla bir anahtar olarak kullanılmaktadır.

Gençtürk vd., (2008:209) çalışmalarında bu durumu destekleyen bir sonuca ulaşmış ve öğrencilerin okudukları bölümlere isteksiz geldiği, kazandıkları programın mezun olduktan sonra çalışma hayatında ve kariyerlerinde belirleyici olacağı, okulda verilen teorik ve pratik bilgi, öğrencilerin kişisel gelişimi açısından faydalı olacağı tespit edilmiştir. Dinçer vd., (2013:42)'nin çalışmasında da spesifik

olarak turizm eğitimi alan öğrencilerin turizm endüstrisine yönelik olumlu bir tutum sergiledikleri tespit edilmiştir.

Meslek yüksekokullarının toplumsal işlevi ve ara eleman yetiştirme özellikleri ve araştırma sonuçları dikkate alındığında gördükleri eğitimin mezun olduktan sonraki iş bulma olanakları ve kariyer olanakları açısından kalitesinin artırılması, teorik bilgi ile birlikte uygulamaya yönelik faaliyetlerin artırılması, özellikle sosyal bilimler gibi spesifik alanlara yönelik olmayan bölümler için bölüm ya da programa yönelik açık ve net mesleki bilgilerle donatılmalarının gerektiği anlaşılmaktadır. Zira, analiz sonuçları çerçevesinde eğitimlerine yönelik tutumlarını artırıcı bu unsurlar sektöre ve işe yönelik tutumlarının da artmasını sağlayacaktır.

Ayrıca işe yönelik tutumları ile sektöre yönelik tutumları arasında bir nedensellik ilişkisinin oluşabilmesi, mezun oldukları program ya da bölümü kapsayan sektörde işe yerleşme çabalarını sağlamak amacıyla üniversiteler buldukları bölgelerdeki kurum, kuruluşlarla ve üniversite-sanayi işbirliği ile imkanlar sağlanması meslek yüksekokullarının amacına ulaşmasında önemli bir rol oynayacaktır.

Çalışma meslek yüksekokullarının yükseköğretim sistemindeki yerini ve toplumsal işlevini bir kez daha ortaya koyacak nitelikte sonuçlar ortaya koymuştur. Bu alandaki akademik çalışmaların çoğaltılması amacıyla bu çalışma spesifik alanlara yönelik öğrenim gören öğrenciler ile sosyal bilimler gibi daha genel yapıdaki bölüm ya da programlarda öğrenim gören öğrencileri kapsayacak şekilde düzenlenerek farklı sonuçlarla desteklenebilir. Bundan sonraki çalışmalara ışık tutması açısından öğrencilerin tutumlarının yanı sıra ara eleman ihtiyacını karşılamak için meslek yüksekokulu mezunlarını istihdam eden kurum ve kuruluşların beklenti ve tutumlarını da kapsayacak şekilde genişletilebilir.

Referanslar

- Akandere, G., (2016). Lojistik Sektörü Açısından Meslek Yüksekokullarının Önemi ve Öğrencilerin Lojistik Sektörüne Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, Cilt:19 41.Yıl Özel Sayısı, (129-141).
- Alkan R., M., Suiçmez M., Aydınkal M., Şahin M., (2014). Meslek Yüksekokullarındaki Mevcut Durum: Sorunlar ve Bazı Çözüm Önerileri, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi. 4(3), 133-140.
- Anastasiadou, S., D., (2014). Students' Attitudes Toward Effective Leadership In Education. CY-ICER 2014, Social and Behavioral Sciences 143, 941-946.
- Anghelache V., (2013). Determinant Factors of Students' Attitudes Toward Learning. 3rd World Conference on Learning, Teaching and Educational Leadership (WCLTA-2012), Social and Behavioral Sciences 93, 478-482.
- Bayram, N., (2010). Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş AMOS Uygulamaları, Ezgi Kitabevi, ISBN: 978-975-8606-89-4,
- Bollen Kenneth.A., (2011). Evaluating Effect, Composite, and Causal Indicators In Structural Equation Models. MIS Quarterly, 35(2), 359-372.

- Büyüköztürk, Ş. (2007). Deneysel Desenler: Öntest-Sontest Kontrol Grubu Desen ve Veri Analizi (2. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Byrne, B., M., (2010). Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming, 2nd ed., Taylor and Francis Group, ISBN 978-0-8058-6372-7 (hardcover: alk. paper) -- ISBN 978-0-8058-6373-4 (pbk.: alk. paper).
- Cecil, A., K., Fu, Y., Y., ve Jones E., (2010). Monitoring Student Success: A Systemic Model For Hospitality And Tourism Education, International CHRIE Conference-Refereed Track. Paper 10, 1-9.
- Çavuşoğlu, A., (2017). Meslek Yüksekokullarında Eğitimin Kalitesi, Uygulamalar, Beceri Eğitimlerinin Geliştirilmesi ve Stajlar. YÖK 2017 alıntıları. Erişim Tarihi: 07.02.2017
- Dinç, E., (2008). Meslek Seçiminde Etkili Faktörlerin İncelenmesi: Meslek Yüksek Okulu- Muhasebe Programı Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (16) 2, 90-106.
- Dinçer, F., İ., Akova, O., ve Kaya, F., (2015). Meslek Yüksekokulu Turizm Ve Otel İşletmeciliği Programı Öğrencilerinin Kariyer Planlaması Üzerine Bir Araştırma: İstanbul Üniversitesi Ve Gümüşhane Üniversitesi Örneği. Elektronik Mesleki Gelişim Ve Araştırmalar Dergisi, 1(2), 45-56.
- Duman, T., Tepeci, M., ve Unur, K., (2006). Mersin’de Yükseköğretim ve Orta Öğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektörün Çalışma Koşullarını Algılamaları ve Sektör Çalışma İsteklerinin Karşılaştırmalı Analizi, A natolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 17(1), 51-69.
- Gençtürk, M., Demir, Y., Çarıkçı, O., (2008). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe Finans Eğitimine Bakış Açıları ve Farkındalıkları Üzerine Bir Uygulama, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 13(1), 209-228.
- Günay, D., ve Özer, M. (2014). Türkiye’de Meslek Yüksekokulları, Mevcut Durum, Sorunlar Ve Çözüm Önerileri (Taslak), Ankara: YÖK.
- Gürkan, Ç., Polat, G., D., ve Demiralay, T., (2015). “Turistlerde Çevre Bilincinin Çevreye Duyarlı Müşteri Davranışı ve Çevreye Duyarlı Konaklama İşletmelerinde Kalma Tercihleri Üzerindeki Etkisi”, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 4(1),
- Hemesath, M., ve Pomponio, X., (1995). Student Attitudes Toward Markets: Comparative Survey Data From China, The United States And Russia. China Economic Review, 6(2), 225-238
- Hjalager, A., M., (2003). Global Tourism Careers? Opportunities and Dilemmas Facing Higher Education in Tourism. Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education, 2(2) , 26-38.

- Hooper, D., Joseph C., ve Mullen, M., R., (2008). Structural Equation Modelling: Guidelines for Determining Model Fit. *The Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60, ISSN 1477-7029.
- Hoyle, R., H., (1995). *The Structural Equation Modeling: Approach Basic Concepts and Fundamental Issues*, Structural Equation Modeling Concepts, Issues and Applications, Ed. Rick H. Hoyle, SAGE Publication, ISBN: 0-8039-5317-8.
- İŞKUR, (2015). 2015 Yılı Şubat Dönemi Açık İş İstatistikleri Araştırması Sonuç Raporu. 1-33.
- IMD, (2016a). <http://www.imd.org/uupload/imd.website/wcc/scoreboard.pdf>
- IMD, (2016b). http://www.imd.org/uupload/IMD.WebSite/Wcc/NewTalentReport/Talent_2016_web.pdf
- Jöreskog, Karl G. and Dag Sörbom, "Recent Developments in Structural Equation Modeling", *Journal of Marketing Research*, Vol.XIX, pp.404-416,
- Kelly, Scott, (1982). "Do Homes that are More Energy Efficient Consume Less Energy? A Structural Equation Model for England's Residential Sector", Electricity Policy Research Group, University of Cambridge, EPRG Working Paper 1117, Cambridge Working Paper in Economics 1139, May 2011.
- Meydan, C., H., ve Şeşen, H., (2011). *Yapısal Eşitlik Modellemesi - AMOS Uygulamaları*, Detay Yayıncılık, ISBN:978-6055437015.
- Ocak, M. A., ve Akdemir, O. (2008). An Investigation Of Primary School Science Teachers' Use Of Computer Applications. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 7(4), 54-60.
- Richardson S., (2008) Undergraduate Tourism and Hospitality Students Attitudes Toward a Career in the Industry: A Preliminary Investigation, *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 8(1), 23-46.
- Richardson, Scott, "Undergraduate Tourism and Hospitality Students' Attitudes Towards a Career in The Industry: A Preliminary Investigation", *Journal of Teaching in Travel and Tourism*, 8(1): 23-46, 2008.
- Sargın, S., A., Baltacı, F., ve Yumusak A., (2015). Determining Of Vocational School Student's Attitudes Toward The Puzzle Method. *INTE 2014, Social and Behavioral Sciences* 174, 2856 - 2861
- Sarıışık, M., (2007). Turizm Sektöründe Meslek Sahibi Olmaya Yönelten Etkenler: Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Çalışma, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 18(2), Güz, 143-160.
- Schumacker, R., E., and Lomax, R., G., (2004). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling*, Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers, ISBN 0-8058-4017-6 (case: alk. paper)—ISBN 0-8058-4018-4 (pbk.: alk. paper),
- Şencan, H. (2008). *Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim, Sorunlar- Öneriler*. (Rapor No.55), İstanbul: MÜSİAD.

- Tatlıdil, H., (2010) Ekonomi Yaz Okulu Semineri Ders Notları, Pamukkale University. Denizli.
- Teo, Timothy, (2010). A Case for Using Structural Equation Modelling (SEM) in Educational Technology Research”, British Journal of Educational Technology, Vol 41, No.5, E89-E91, doi:10.1111/j.1467-8535.2009.00999.x,
- Tuncer, M., (2011). Yükseköğretim Gençliğinin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 6(2), 935-948.
- Werner, C., and Engel, K, S., (2009). “Structural Equation Modeling: Advantages, Challenges, and Problems”, Goethe University, Frankfurt (1-4).
- Wu, X., Chen, Y., Zhang J., ve Wang Y., (2012). On Improving Higher Vocational College Education Quality Assessment. 2012 International Conference on Medical Physics and Biomedical Engineering, s. 1128-1132.
- Yürekli, Y., ve Gönen, S., (2015). Muhasebe Meslek Mensuplarının Nitelikli Meslek Mensubu Yetiştirilmesine Yönelik Ön lisans Programından Beklentileri" KAÜ İİBF Dergisi, 6(10), 301-316.
- YÖK, (2017). Yükseköğretim Bilgi Yönetimi Sistemi İstatistik Verileri. <https://istatistik.yok.gov.tr/> (Erişim: 28.02.2017).

Strategic Research Academy ©

© Copyright of Journal of Current Researches on Social Science is the property of Strategic Research Academy and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.